קירב מיתתו מאי בינייהו [א]דשחטיה בביתא דשישא ופרכים [ב]אי נמי דשחטיה בברא ולא פרכים: רבי יהודה אומר לא כל וכו':

איבעיא להו רבי יהודה בן בבא לקולא פליג או לחומרא פליג תא שמע [ג]דההוא גברא דטבע בכרמי ואסקוהו אבי הדיא לבתר תלתא יומין ואנסבה רב דימי מנהרדעא לדביתהו ותו ההוא גברא דאטבע בדגלת ואסקוהו אגישרא דשביסתנא ואנסבה רבא לדביתהו אפומא דשושביני לבתר חמשה יומי אי אמרת בשלמא לקולא פליג אינהו דעביד כרבי יהודה בן בבא אלא אי אמרת לחומרא פליג אינהו דעביד כמאן שאני מיא דצמתי והאמרת [א]מיא מרזו מכה [ד]ה"מ היכא דאיכא מכה אבל היכא דליכא מכה מיצמת צמית [ה]והני מילי דכי אסקיה חזייה בשעתיה אבל אישתהי מיתפח תפח: **מתני'** נפל למים בין שיש להן סוף בין שאין להן סוף אשתו אסורה אמר רבי מאיר מעשה באחד שנפל לבור הגדול ועלה לאחר שלשה ימים אמר רבי יוסי מעשה בסומא שירד לטבול במערה וירד מושכו אחריו [ו]ושהו כדי שתצא נפשם והשיאו את נשותיהם ושוב מעשה בעסיא באחד ששלשלוהו לים ולא עלתה בידם אלא רגלו אמרו חכמים [ז]מן הארכובה ולמעלה תנשא מן הארכובה ולמטה לא תנשא: **גמ'** תנו רבנן נפל למים בין שיש להם סוף בין שאין להם סוף אשתו אסורה דברי רבי מאיר וחכ"א [ח]מים שיש להם סוף אשתו מותרת ושאין להם סוף אשתו אסורה היכי דמי מים שיש להם סוף אמר אביי [ט]כל שעומד ורואה מארבע רוחותיו ההוא גברא דטבע באגמא דסמקי אנסבה רב שילא לדביתהו אמר ליה רב לשמואל תא נשמתיה אמר ליה נשלח ליה ברישא שלחו ליה מים שאין להם סוף אשתו אסורה או מותרת שלח להו אשתו אסורה ואגמא דסמקי מים שיש להם סוף או מים שאין להם סוף שלח להו מים שאין להם סוף הוא ומר מאי טעמא עבד הכי מיטעא טעינא אנא סברי כיון דקוו וקיימי כמים שיש להם סוף דמי ולא היא כיון דאיכא גלי אימור גלי אשפלו [י]קרי שמואל עליה דרב [1]לא יאונה לצדיק כל און קרי רב עליה דשמואל [2]ותשועה ברוב יועץ תניא [כ]אמר רבי מעשה בשני בני אדם מכמרין מכמורין בירדן ונכנס אחד מהם למחילה של דגים ושקעה חמה ולא ראה פתחה של מחילה ושהה חברו כדי שתצא נפשו ובא והודיע בתוך ביתו למחר זרחה חמה והכיר פתחה של מחילה ובא ומצא הספד גדול בתוך ביתו אמר רבי כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת שאין להם סוף אשתו אסורה אי הכי מים שיש להם סוף נמי ליחוש למחילה של דגים במים שיש להם סוף מחילה של דגים לא שכיחא אמר רב אשי הא דאמרו רבנן מים שאין להם סוף אשתו אסורה הני מילי באיניש דעלמא אבל צורבא מרבנן לא [ל]אי דסליק קלא אית ליה ולא היא לא שנא איניש דעלמא ולא שנא צורבא מרבנן דיעבד אין לכתחלה לא תניא אר"ג פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שנשברה והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי עקיבא וכשעליתי ביבשה בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי דף של ספינה נזדמן לי וכל גל וגל שבא עלי נענעתי לו ראשי מכאן אמרו חכמים אם יבואו רשעים על אדם ינענע לו ראשו אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף מותרת מים שאין להם סוף אסורה תניא א"ר עקיבא פעם אחת הייתי מהלך בספינה וראיתי ספינה אחת שמטרפת בים והייתי מצטער על תלמיד חכם שבה ומנו רבי מאיר כשעליתי למדינת קפוטקיא בא וישב ודן לפני בהלכה אמרתי לו בני מי העלך אמר לי גל טרדני לחברו וחברו לחברו עד שהקיאני ליבשה אמרתי באותה שעה כמה גדולים דברי חכמים שאמרו מים שיש להם סוף אשתו מותרת מים שאין להם סוף אשתו אסורה תנו רבנן [מ][י]נפל לגוב אריות אין מעידין עליו לחפורה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו רבי יהודה בן בתירא אומר אף לחפורה מלאה נחשים ועקרבים אין מעידין עליו חיישינן שמא

קירב מיתתו. על ידי שפירכס יותר מדאי מת הלכך אין גולה אלא אם כן מת תחת ידו: **בביתא דשישא.** שאין שם רוח. ללישנא דרוח בלבלתו הכא גולה דאין כאן רוח ומחמתו מת וללישנא דהוא קירב את מיתתו אינו גולה: הכי גרסינן **אי נמי בדברא ולא פירכס:** **לקולא פליג.** דקאמר תנא קמא אין מעידין אלא עד ג' ימים ואתא רבי יהודה למימר יש לך אדם או מקום או שעה שאינו מהיר לנפוח ולהשתנות ויכול להעיד אפי' לאחר ג' ימים: **או לחומרא פליג.** דקאמר תנא קמא עד שלשה ימים מעידים ואתא איהו למימר פעמים שאפי' תוך שלשה אין מעידין: **בכרמי.** שם העיר: **ואסקוהו אבי הדיא לבתר תלתא יומין:** **ואסקוהו אגישרא דשביסתנא.** לאחר חמשה יומין: **דצמתי.** צומתין צורת הפנים ואין מניחין אותו לנפוח ולהשתנות: **היכא דאיכא מכה.** מקום המכה מרזו מכבידין הכאב ונופח: **מיתפח תפח.** לאחר שמעלין אותו ליבשה ומשתנית צורתו: **מתני' יש להם סוף.** לקמן מפרש היכי דמי: **אשתו אסורה.** שמא לאחר פרישתו משם יצא והלך לו דסבר רבי מאיר אדם יכול לחיות [ו]ולשהות במים יום או יומים: **מערה.** מים יש להם סוף הם ופליג ר' יוסי ואמר אשתו מותרת דקסבר אין אדם יכול לשהות במים כל כך ואי משום שמא יצא לאלתר אין זו חששא דהא אי נפק הוו חזו ליה אבל במים שאין להם סוף מודה ר' יוסי דאסורה שמא יצא לאלתר למרחוק ולא ראוהו: **מן הארכובה ולמטה.** הואיל ויכול לחיות לא תנשא שמא יצא ולא ראוהו דמים שאין להם סוף הן: **גמ' מארבע רוחותיו.** כגון מערה מלאה מים והרואה שנפל שוהה שם בכדי שאין יכול להיות חי בתוך המים ובא לו: **אגמא דסמקי.** אגם של אותו מקום. אגם מרש"ט בלע"ז עומד במקומו ואינם מים חיים: **כמים שיש להם סוף דמו.** שאינו יכול לשוט על פניהם למרחוק הלכך אם איתא דסליק הוי חזו ליה: **גלי אשפלו.** למקום רחוק ומשם יצא: **לא יאונה לצדיק כל און.** שלא באתה תקלה זו לידו של רב לנדות את רב שילא: **תשועה ברוב יועץ.** תשועתי מן המכשול על ידי שנטלתי עצה משמואל: **למחילה של דגים.** שחוטטים סמוך לשפת הנהר בין למטה מן המים בין למעלה מן המים בגובה שפתו ואין מתמלאת כולה ואדם הנכנס שם מגביה צוארו בתוך המערה למעלה מן המים: **ליחוש למחילה.** ושמא ליום מחר יצא והלך: **נענעתי לו ראשי.** ועבר על גבי והלך לו: **ינענע לו ראשו.** ידחה מפני השעה ולא יתגרה בהן: שמא

לקולא פליג או לחומרא פליג. והכי נמי מלי למיבעי בין לקולא ובין לחומרא אלא אכתי לא [א] פשיטא מאי דבעי:

ולא היא לא שנא צורבא מרבנן כו'. ואף על גב דרובייהו צורבא מרבנן אי סליק קלא אית ליה מכל מקום לא חיישינן לאותו רוב ולא תנשא לכתחלה כמו גבי (רוב) גוססין דאין מעידין עליהן אף על פי שרובן מתים [ז]: אמרו

עין משפט נר מצוה

כא א ב מיי' פ"ה מהל' רוצח ה"ב:

כב ג ד ה מיי' פי"ג מהל' גירושין הל' כב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן יז סעי' כו:

כג ו ז ח ט מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף לג:

כד י מיי' שם הל' כ טוש"ע שם סעיף כט:

לעזי רש"י

מרש"ט [מריש"ק]. בִּיצָה, מקווה מים רדודים.

תוספות ישנים

במה גדולים פי' שזה היה אמת שמלא מחילה ויצא חוץ למים: נענעתי. השפלתי ועבר עלי הגל:

מסורת הש"ס

א) [לעיל קכ:], ב) [חולין נט. נדה סה.], ג) [תוספתא פי"ד], ד) נ"ל אי איתא דסליק יעב"ץ, ה) [ברכות לג. תוס' פי"ד], ו) ס"א ולשהות, ז) [עי' תוס' לעיל לו: ד"ה הא לאו],

תורה אור השלם

1. לֹא יְאֻנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן וּרְשָׁעִים מָלְאוּ רָע: משלי יב כא

2. בְּאֵין תַּחְבֻּלוֹת יִפָּל עָם וּתְשׁוּעָה בְּרֹב יוֹעֵץ: משלי יא יד

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה לקולא וכו' לא פשיט ליה מאי דבעי:

מוסף רש"י

מרזו מכה. מכבידין את חולי המכה (לעיל מז:) מחזיקות ומגדלות כאב המכה, וחברו מיטרא רזיא לאילני, במסכת תענית (ג:) (לעיל קכ:). נפל לגוב אריות אין מעידין עליו. לומר לאשתו מת בעלך להתירה לינשא, פעמים שאין האריות רעבים ואין אוכלין אותו, לחפורה מלאה נחשים ועקרבים. או זה או זה, מעידין עליו. שמת (ברכות לג.).